

## El cap *embenat*

(ALDC, VIII, 1822. El cap *embenat*)

*Embenat* és un participi der. de *embenar*, “embolicar, aguantar, tancar, amb una bena o benes” (*DIEC*), format sobre *benà*, del germ. BINDA ‘faixa, tira, bena’ (cf. al. *binde*), deverbals del germ. comú BINDAN ‘lligar’. Doc. al s. XV, el nucli originari, *benà*, és el resultat de l’evolució del grup -ND- > -n-, com FÜNDA > *fona*, GERÜNDA > *Girona*, tractament que contrasta amb el seu manteniment en altres llengües (fr. *bande*, oc., it. i port. *benda*, cast. i gall. *venda*) (considerada aquesta “grafia bàrbara” per l’ús de v- en comptes de b-, *DECat*); var. *benat* 109, 130, 135, 175, 178, que sembla, per la manca del prefix, una semiadaptació del cast. *vendado*. La solució genuïna contrasta amb *bendat* (*bendada* 87, 94), de procedència forana diversa: en ross. és un manlleu a l’oc., en alg., a l’it. *bendare*; a la Franja, al cast.-arag., i al val. mer., al cast. de Múrcia i la Manxa; var. *embendat* 93, 108, 189, potser pel contacte amb *embenat*; i *bendao* 100, de l’arag.

*Embolicat* és el participi de *embolicar* (s. XV), der. de *bolic* (s. XIV), “una entitat lexical pròpia i exclusiva de la nostra llengua”, d’origen incert, potser preromà, segons el *DECat*; el mot s’ha exportat al sicilià *imbolicari* i al sard *imbolikare*; però el *DCVB* considera probable, com nosaltres, que el

verb derivi de \*INVOLVICARE, intensiu de INVÖLVERE ‘enrotllar, fer girar’, i que *bolic* en seria un deverbals, amb els obstacles de la cronologia de *bolic* i *embolicar* així com de la no sonorització de la -c- (que es podria explicar per una connexió amb *embolcar*, *bolcar*). El mot pot tenir un contacte semàntic amb *embenat*, com es desprèn de la definició de *embenar*: “Embolicar, aguantar, tancar, amb una bena o benes. *Li han embenat el braç. Embenar una ferida*” (*DIEC*). A notar la diferenciació *bendat* 9 de *embenar* 9, aplicat als ulls.

Altres mots locals i aproximatius: *empatotat* 3, “Embolicat. [...] La rel del mot és *patota*; embolicat, el dit sembla una patota (= nina)” (Verdaguer, 2002); *empaquetat* 166, extensió semàntica de *empaquetar* “disposar formant un paquet o paquets” (*DIEC*), der. de *paquet* (< fr. *paquet*); *lligat* 7, 31, 138 (< LĪGARE) i *estacat* 7, per l’eventual utilització d’un lligam per embenar; *faixat* 181, embolicat amb una *faixa* (< FASCIA).

*Embenat*, geogràficament, és un mot pràcticament general, llevat de l’alg., el ross., la Franja i el val. mer., on aquell ha estat substituït pel forà *bendat* (*embendat*, *bendao*).

*Embenat* és l’únic mot normatiu des del *DOrt*, 1917.

